

Geografie jako věda

Cvičení / Přednáška	Termín	Téma přednášky	Téma cvičení
Cvičení 1 (po, 11:10--12:50)	19. 9.	Svatoňová - Představení katedry, geografie jako věda	Svatoňová: zdroje dat - úvod Stat úřad Eurostat CIA WF, sběr dat - váha a výška nebo variantně seznámení se mezi sebou:)
Přednáška 1 (čt, 8:25--10:05)	22. 9.		
Cvičení 1 (po, 11:10--12:50)	26. 9.		
Cvičení 1 (čt, 11:10--12:50)	29. 9.		
Cvičení 2 (po, 11:10--12:50)	3. 10.	Svatoňová - popisná statistika	Svatoňová
Přednáška 2 (čt, 8:25--10:05)	6. 10.		
Cvičení 2 (po, 11:10--12:50)	10. 10.		
Cvičení 2 (čt, 11:10--12:50)	13. 10.		
Cvičení 3 (po, 11:10--12:50)	17. 10.	Svatoňová - popisná statistika	Svatoňová
Přednáška 3 (čt, 8:25--10:05)	20. 10.		
Cvičení 3 (po, 11:10--12:50)	24. 10.		
Cvičení 3 (čt, 11:10--12:50)	27. 10.		
Cvičení 4 (po, 11:10--12:50)	31. 10.	Svobodová - kvalitativní metody v geografii	Svatoňová
Přednáška 4 (čt, 8:25--10:05)	3. 11.		
Cvičení 4 (po, 11:10--12:50)	7. 11.		
Cvičení 4 (čt, 11:10--12:50)	10. 11.		
Cvičení 5 (po, 11:10--12:50)	14. 11.	zde přednáška není, 18. 11. je státní svátek	Svobodová - tvorba dotazníku, využití Google Docs, kontingenční tabulka, grafy
Cvičení 5 (po, 11:10--12:50)	21. 11.		
Cvičení 5 (čt, 11:10--12:50)	24. 11.		
Cvičení 6 (po, 11:10--12:50)	28. 11.	Svobodová - kvalitativní metody v geografii	Svobodová - mederní metody v geografii, QR kódy
Přednáška 5 (čt, 8:25--10:05)	1. 12.		
Cvičení 6 (po, 11:10--12:50)	5. 12.		
Cvičení 6 (čt, 11:10--12:50)	8. 12.		
Přednáška 6 (čt, 8:25--10:05)	15. 12.	první termín na zkoušku	

Geografie je ☺

Pestrá

Veselá

Barevná

Vědecká

Přírodní

LIDSKÁ

Obsah přednášky

Věda * Geografie jako věda

- Věda, systémový přístup, model
- Geografie vědou
- Členění geografie na dílčí disciplíny

Je geografie vědou?

Co je to věda?

Věda

Věda je nepřetržitý proces lidského poznávání

- přírody,
- společnosti,
- člověka,
- lidského myšlení
- a kultury.

Vědecký proces lidského poznávání

Vědecký výzkum

Pozorování

Poznatky a fakta získaná pozorováním či měřením.

Hypotéza

Předběžné prohlášení podstaty zkoumaného jevu, které je možné podrobit testování. Slouží ke stanovení komplexnějších závěrů a vysvětlení.

Testování

Proces znovuprovádění pozorování a různých experimentů vedoucí k potvrzení, upravení či zavrnutí testované hypotézy.

po mnoha otestování
a podniknutých pokusech

Teorie

Důkazy řádně doložené vysvětlení některého jevu zahrnující fakta, obecné zákonitosti, logické dedukce a otestovanou hypotézu.

Systemové paradigma

■ teorie systémů

□ výchozí předpoklady:

- každý dílčí prvek je součástí většího celku

- tedy i každý objekt se složen z menších částí

- vědecky zjednodušuje realitu

- odhaluje hlubší strukturovanou podstatu

System

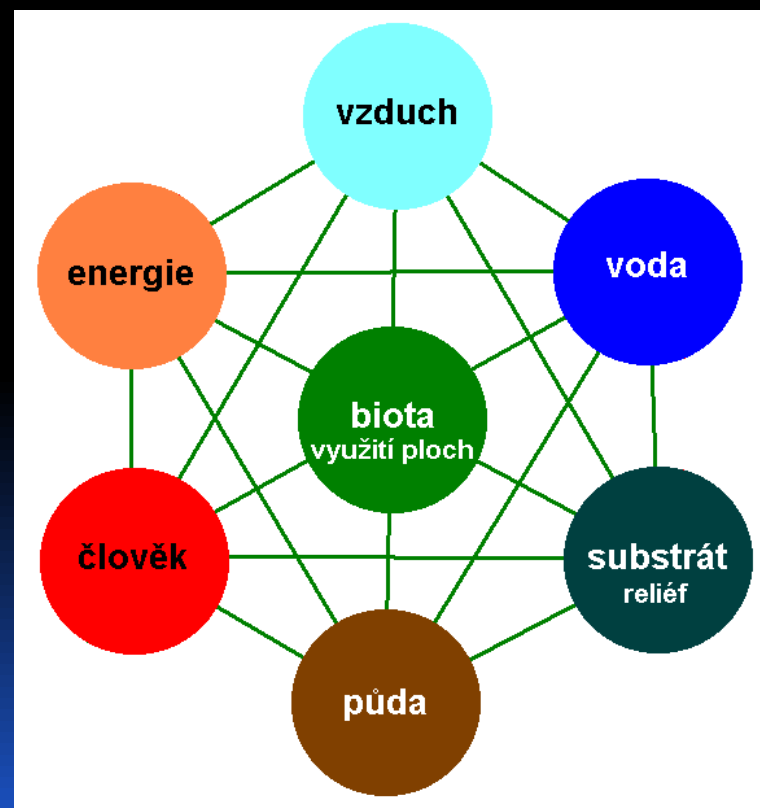
- systém - skupina objektů propojená vazbami
- počet objektů i vazeb systému je konečný
- objekty i vazby (vzájemné vztahy) lze zkoumat
- objekty jsou uspořádány hierarchicky

System dle výměny hmoty, energie a informaci

- Otevřený systém si s okolím vymňuje hmotu, energii a informace,
- uzavřený pouze energii a informace
- izolovaný systém zůstává bez výměny s okolím

Model

- Model - zjednodušené zobrazení systému

Geografie

Geografie a její definice

Geografie je věda

zkoumající **zákonitosti vývoje** krajinné sféry a jejích objektů

a

studující **prostorové rozšíření jevů** v krajinné sféře Země, **vzájemné vztahy** objektů, jevů a jejich vývoj v čase

vyhledejte ještě min. dvě definice geografie od různých autorů

Objekt geografie a předmět geografie

Objektem studia geografie je *krajinná sféra*

Předmětem geografie jsou zkoumání *vztahů a vazeb* mezi jednotlivými složkami *krajinné sféry*

Geografie

- je založena na schopnosti geograficky myslet –
- tj. jasně formulovat nejrůznější prostorové vlastnosti geografických jevů, schopnost systematicky třídit, analyzovat, aplikovat geografické teorie, provádět syntézy, realizovat modely.
- není encyklopedická znalost geografických objektů a jejich prostorová lokalizace (jak je často prezentováno ve školské praxi, tj. ne jen KDE to je,
- ale i PROČ to tam je

Pro správné pochopení výuky zeměpisu (geografie) je nutné naučit se klást zeměpisné (geografické) otázky:

- **Kde** to je?
- **Jaké** to je?
- **Proč** je to tam?
- **Jak** to vzniklo?
- **Jaký** to má vliv?
- Jak by to mělo být uzpůsobeno **k vzájemnému užitku člověka a přírody?**

Brno, geografický pohled

- **Kde** to je?
- **Jaké** to je?
- **Proč** je to tam?
- **Jak** to vzniklo?
- **Jaký** to má vliv?
- Jak by to mělo být uzpůsobeno **k vzájemnému užitku člověka a přírody?**
- **Je město systémem?**

Proč tu vzniklo město?? - lokalizační faktory pro vznik Brna

ano -
ne

• vhodné místní podnebí (mikroklima)	
• dostatek sladké vody (pitné či pro použitelné v zemědělství)	
• úrodnost půdy	
• vhodný tvar terénu – roviny, mírné svahy, vyvýšená místa umožňující lepší obranu sídla či naopak „schoulená“ poloha sídla ochraňující je před větrem či chladnými údolními větry	
• naleziště nerostných či energetických surovin, drahých kovů či drahokamů	
• možnost využití energie z proudící vody	
• blízkost moře	
• brod přes řeku	
• přechodu hor, úpatí hor, při průsmyku apod.	
• stezky a cesty pro spojení s ostatními sídly, napojení na obchod	
• blízkost splavné řeky pro rozvoj obchodu	
• vojenské zájmy	
• vědecké zájmy	
• jiné	

kartografie a geoinformatika
obecná k., tematická k., GIS, DPZ, GPS, fotogrammetrie,

Přehled systému geografických věd:

Vědy o fzg. komplexu:
obecná fyzická geografie
paleogeografie

FZG

■ geografie

Vědy o sg. komplexu
obecná socioekonomická geografie
historická geografie

SG

Vědy fzg. složkách:
geomorfologie
klimatologie
hydrogeografie a oceanografie
pedogeografie
biogeografie
geografie přír. zdrojů

Vědy o sg.složkách:
g. obyvatel, g. sídel
g. průmyslu, g. zemědělství, g. doprav
g. služeb, g. rekreace
g. vědy a kultury

Vědy o regionech:
regionální geografie
politická geografie

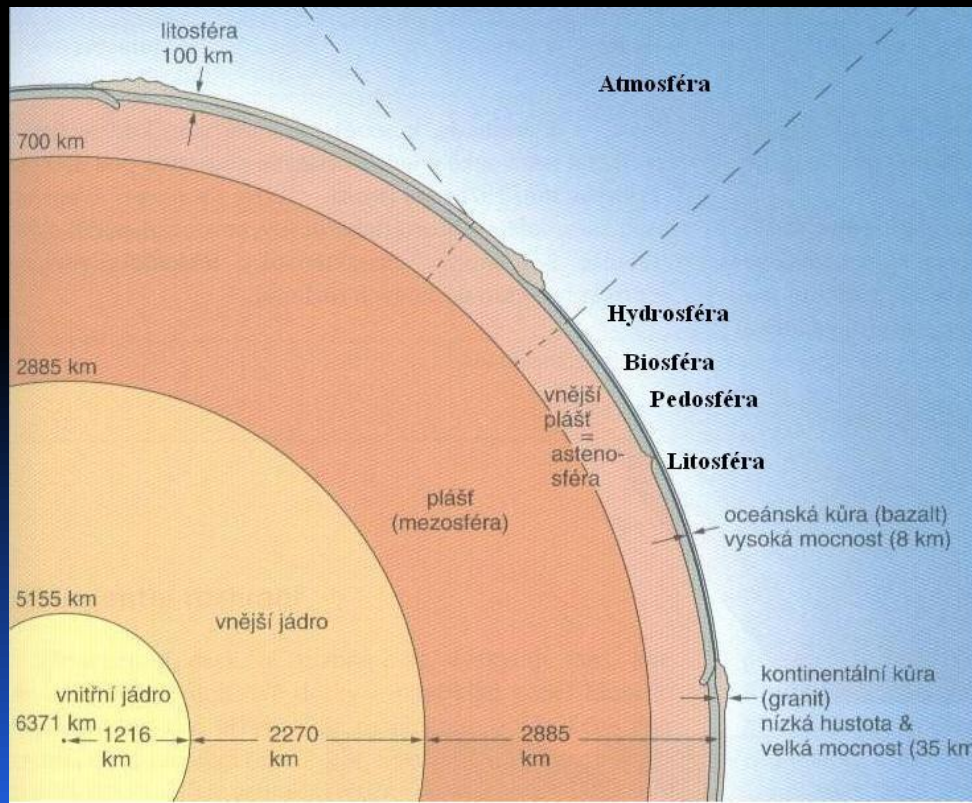
Vědy o systémech a vědě
nauka o krajině
geoekologie
planetární geografie
teoretická geografie

Zařazení geografie

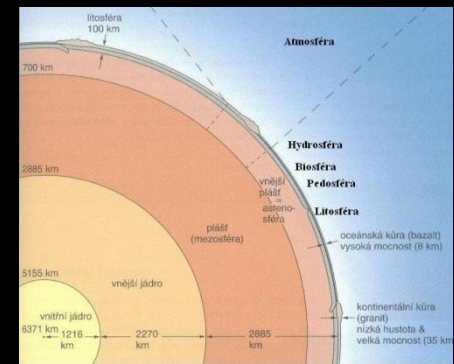
- Geografie je vědou na rozhraní věd přírodních a společenských,
- skupina věd o Zemi
- soubor metod
- objekt studia příp. předmět studia

Geosféra

- geosféra - koncentrická vrstva Země – prostor se specifickým výskytem určitých jevů
- z řeckého „sfaira „– koule, zeměkoule, globus, přeneseně i jako prostor např. sféra zájmů apod.

Geosféry Země

- Země vnitřní struktura - vrstvy lišící se hustotou a složením
- „slupky cibule“
- rotace – uspořádání od nejhustšího po nejřidší, od jádra se železa, niklu a síry po atmosféru
- pevná část, tekutá část a plynná část

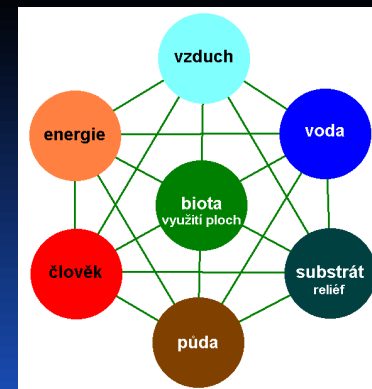
Geosféry Země

■ Homogenní:

- Litosféra, tj. kamenný obal Země – zemský kůra a spodní část zemského pláště (pod ním je již plastická astenosféra) (- 100 km až 8,8 km)
- Hydrosféra (-4 km až 0 km)
- Atmosféra (0 až 40 tisíc km, řadu dílčích vrstev, t, s, m, i, t, e – z.k.) , pozn. hranice zemské korony je považována za hranici planety Země

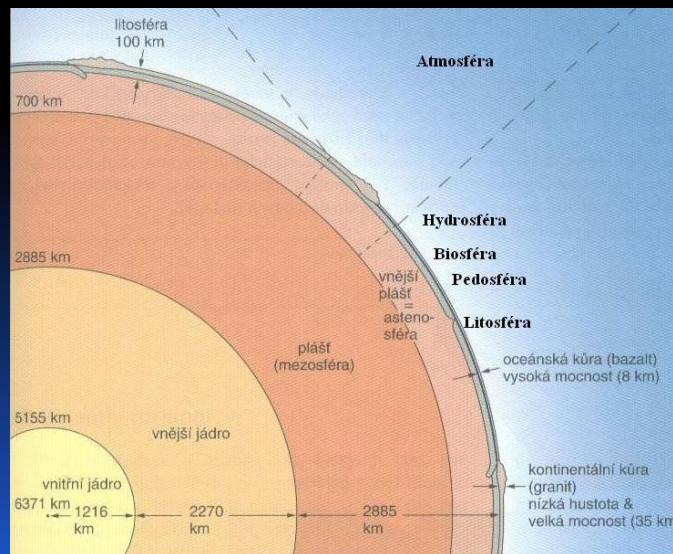
■ Heterogenní

- Pedosféra
- biosféra
- antroposféra, sociosféra

Definice krajinné sféry

- tenká heterogenní geosféra kolem pevného povrchu Země, která je geosystémem nejvyššího řádu
- **otevřený autoregulační systém**

Krajinná sféra a její hranice

- je vymezena
 - Mohorovičičovou vrstvou diskontinuity
 - tropopauzou
- ke krajinné sféře náleží
 - část litosféry - zemská kůra: pevninská a oceánská,
 - hydrosféra a kryosféra,
 - pedosféra,
 - biosféra,
 - troposféra
 - antroposféra

Aplikace teorie systémů na krajinnou sféru

- Geosystém nejvyššího řádu je krajinná sféra,
- je vazebně propojena s dílčími systémy – listosférou, hydrosférou, pedosférou, atmosférou, biosférou a sociosférou,
- každý dílčí systém se dále člení na subsystemy
- až KAM? po nejmenší prvek nejnižšího subsystemu, který už geografie dále nečlení, je dle metodiky homogenní

Mocnost krajinné sféry

- krajinná sféra – její „tloušťka“?
- cca 30 km,
- Země - od zemského jádra po horní hranici atmosféry – více než 46 tisíc km
- **Úkol: jakým dílem je vertikální mocnost krajinné sféry vůči celé Zemi?“**
- krajinná sféra - jediná známá sféra života ve vesmíru

Statistické metody v geografii